Ч. 91 (11.344). Львів, четвер 26. квітня 1928. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Пятьнацять літ війни.

Львів, 25. квітня 1928.

Цілих пятнацять літ тягнеться в Китаю внутрішня братовбійча війна. Дійсно нещасна країна і незавидна доля її населення. Зимою воєнні операції були припинились і здавалось декому, що може вони в попередніх розмірах уже й не відновляться. Однак хто бодай трохи знав про внутрішньо китайські відносини, той не міг повірити, щоби кровопролив там припинився. Прийшла весна а з нею відразу зароїлись численні китайські армії, щоби відновити братню війну.

Теперішня китайська внутрішня метелиця, що тягнеться цілих пятнацять літ і не дає ніяких виглядів на те, щоби покінчитися, нагадує славетну трицятилітню війну. Країна спустошена, населення зубожіле й виснажене, а деякі провінції комплетно виголоджені. Це наслідки затяжних воєн. Там де населення пройшло вже кілька разів голодовий хрест, найлекше шукати воєнних наємників. І з цього користають у найширших розмірах усякі китайські ватажки-ґенерали, усякі самозванці в рівній мірі як звичайні бандити й розбійники. Війна ведеться там звичайно не між двома таборами, а рівночасно між чотирма, пяти а то й шести ворожими групами. В процесі війни одні групи розсипаються цілковито, інші переходять на сторону тих, проти яких учора воювали, але ніколи ще не було такого випадку, щоби на місце зліквідованих чи розложених не появлялися інші. Та всеж за останніх кілька літ можна між воюючими сторонами розріжнити дві головних, а саме: північну й полудневу.

Північ опанована відомим манджурським диктатором Чанґ-Тсо-Ліном. В його руках находиться і Пекін. Полудне вважає Чанґ-Тсо-Ліна реакціонером і запроданцем чужих держав а передовсім Японії, і тому воює проти нього тим разом обєднаними воєнними силами цілого Полудня. Біля Чанґ-Тсо-Ліна обєдналися ще давні „удільні" ґенерали Чанґ-Чунґ-Чанґ і Сун-Чуан-Фанґ. Вони визнають манджурського диктатора головою пекінського уряду і підчиняються його верховній військовій владі. Чи це довго буде тривати не відомо. Північ хоче за всяку ціну агнобити та знищити „революційне" полудне.

Щож до полудня, то воно дійсно революційне. Тепер істнує на полудні щось у роді центрального уряду й головного штабу всіх полудневих сил у Нанкіні. На чолі того уряду стоїть ґен. Чанґ-Кай-Шек. Порозумілися з ним для спільних операцій проти північного реакційного Чанґ-Тсо-Ліна ще такі автономні „вожди": т. зв. християнський ґенерал Фенґ-Ю-Сянґ, що панує над центральними китайськими провінціями, ґубернатор провінції Шансі Ен-Сі-Шан і напівсамостійний ґенерал у Кантоні Лі-Чай-Сум. Як бачимо, то цим разом полудневий Китай нібито направду змобілізувався проти півночи. Всі полудневі ґенерали політично вважають себе членами гоміндану, китайської націоналістичної партії, але всі вони мають поприч те окремі свої особисті амбіції, які не позволяють їм цілковито погодитися і зрезиґнувати зі своєї „суверенности" на користь одного. Північний реакціонер обєднав їх тісніше бодай у технічне воєнне порозуміння під проводом Чанґ-Кай-Шека. Одначе нема ніяких даних, чи це порозуміння скоро не проваляться. Уряд Чанґ-Кай-Шека у Нанкіні є нібито одиноким загально-китайським урядом гоміндану. Але й сам гоміндан ділиться на праву і ліву ґрупу. Осідком правої є Нанкін, а лівої Ханков. Комуністи, що мали колись такий великий вплив у гоміндані, тепер у ньому цілковито зліквідовані. Колись використовували вони дуже зручно і гомінданський націоналізм і китайську ксенофобію для своїх цілей всесвітньої революції, але тепер вони без голосу. Найсильніше почувають вони себе ще у Кантоні, де мали свого часу і свій уряд, але й там активности не виявляють, бо їх нищить безпощадно ґен. Лі-Чай-Сум.

Такі відносини в Китаю застала цьогорічна весна. Полудне обєднало всі сили проти північного диктатора Чанґ-Тсо-Ліна та його васальних спільників і фактично загрозило його стратеґічно аж з трьох сторін. Здавалосьби, що перемога для півдня запевнена. Одначе робити таке заключення булоб не тільки передчасно, але й нерозумно, бо в Китаю вже були нераз такі порозуміння і ніколи вони довше місяця-двох не утрималися з уваги на диктаторські навики кожного з договорюючих ґенералів, або наслідком появи якоїсь непередбаченої нової події чи сили, що причинялася до розбиття порозуміння.

І тим разом, коли вже почалися воєнні операції полудневих сил проти північного диктатора, ускладнилася незвичайно ситуація з одної сторони на полудні, де кантонський ґенерал Лі-Чай-Сум майже відсунувся від порозуміння наслідком непевного положення в Кантоні, а з другої сторони в Манджурії, де дійшло до гострого напруження між японцями і Чанґ-Тсо-Ліном. Напруження зродилося на тлі північно-манджурської залізниці та її експльоатації. На тверду поставу північно-китайського уряду щодо впливів на управу тією залізницею Японія загрозила військовою інтервенцією. Японців всі китайці ненавидять більше ніж англійців та інших чужинців і тому така їх постава викликала констернацію серед полудневих „союзників". Вони відчули загрозу Японії загально-китайським інтересам і ослабли в своєму завзятті, а з тим ослабли переходово і початі зєднаними силами полудня воєнні операції проти півночи.

Польський бюджет.

(На основі доповіді пос. Остапа Луцького на тему: „Інтереси хліборобського населення в прелімінарі державного бюджету на рік 1928/29).

III. Загальні уваги і висновки.

Предложений польським законодатним установам бюджетовий преліміпар є величезною книгою, перевантаженою безліччю цифр. Бажаючи проаналізувати його, требаб писати величезні томи. Є це праця на довший протяг часу і для вільних спеціялістів. Газетна стаття ані в одній тисячній частині не може претендувати на освітлення цеї євангелії польської державної політики. Не можуть цього дослід зробити й посли ані в бюджетовій комісії, ані тим менше на пленум, бо час для розгляду бюджету є обмежений, а речинець його ухвалення чи відкинення ультимативно означений.

Зовсім природно, що й ми не претендуємо навіть на побіжний розгляд бюджетового преліміпари, а обмежимося до загальних уваг і висновків на його маргінесі.

Бюджетовий преліміпар у прибутках виказує загальну суму 2,525,702.596 зол., в тому адміністраційні прибутки виносять 1,512,222.016 зол., державні підприємства — 176,586.580 зол. і держ. монополі 836,894.000 зол. Перша і третя частини бюджетових прибутків в сумі 2,349,116.016 зол. є частинами податковими. На них складаються безпосередні і посередні податки, данини і т. і. До цеї суми слід додати ще 19,855.480 зол. доплати до пасивних державних підприємств. Разом отже безпосередні та всякого рода посередні податки і данини населення виносять 2,368,971.496 зол.

Коли приймемо, що кількість населення сучасної Польщі виносить кругло 30 міл. душ*, то на одного громадянина сучасної Польщі без огляду на вік (від наймеңшої дитини до здитинілого старця) припадає кругло 80 зол. усяких державних податків і данин. Коли приймемо дальше, що українського населення в межах сучасної Польщі є лише 6,500.000 то українські податки в передлі бюджетового преліміпара виносуть величезну суму 520,000.000 зол., отже більше, як пів міліярда.

Хтось може дивуватись або навіть обуритись з приводу такого нашого твердження, зазначуючи, що податкова сила українського населення є без порівнання слабша. Погоджуємося з цею увагою, але тільки теоретично з огляду на її поверховність. Українське населення без сумніву платить менші безпосередні податки, що є наслідком обмежения його стану посідання земельного, промислового, купецького та наслідком знищення його варстатів праці війною і повоєнними подіями. Але українське населення платить значні податки посередні і то не лише від соли, тютюну, сірників, спірту, державної льотерії, але й цукру, нафти, заліза, кольоніяльних товарів і т. ін. Та на тому не кінець, бо й ті податки, що платять великі земельні власники, чи промисловці, є в значній частині соляцькими і робітничими податками, є це податок зі відплатної праці, як пе даремщини, яку опісля власник перемінює на капітал, якого тільки частину вносить він як держ. податок. Навпаки, на цій основі можна твердити, що українські податки і данини є фактично пропорціонально більші, бо серед українців розмірно найменше є людей непрацюючих і непродуктивних.

Поруч 520 міл. державних податків українське населення щонайменше стільки саме оплачує у формі всяких податків громадських, самоврядних, дорогових і т. і. Сума всіх податків, які двигає на своїх плечах українське населення, перевисшує **1 міліярд золотих**.

Коли горожанин оплачує менші чи більші податки, коли він віддає державі частину свого майна і своєї праці, то робить це в твердому пересвідченні, що віддаций державі капітал верне до нього в іншій формі. Бо держава — цеж ніщо інше, тільки союз горожан (часом добровільний, часом примусовий) для виконання означених завдань. Даючи податок державі горожанин складає означену квоту на спільні потреби загалу. Держава обовязана йому в заміну дати добру, легку і прихильну адміністрацію, освіту і культуру, охорону життя, майна і праці, комунікаційні засоби і добробут, розвиток матеріяльний і духовий.

Дивлячись на предложений бюджетовий преліміпар український громадянин примушений двигати важкі податкові тягарі, не в силі отрястися з враження, що він тільки гельот, раб, який працює для інших. Ми вже зазначили, що польський бюджет є з одного боку мілітарний, а з другого наскрізь консумпційний. Удержання армії, її озброєння, удержання поліції всіх родів та корпусу охорони погранича разом з критими диспозиційними фондами сягає кругло 1 міліярда золотих. Стільки саме пожирає цивільна армія урядовців. Тільки два пята частина бюджету є призначена на життєві цілі, але це не значить, що це цілі інвестиційні. Коли напр. в бюджеті міністерства публ. робіт фіґурує 8,500.000 зол. на будову нових доріг, а за цю квоту можна побудувати 78 км. дороги, то якою смішною мусить видатися квота 455.000 зол., призначена з того фонду на будову волинських доріг! Бо за 455.000 зол. не можна вибудувати навіть 10 км дороги. А ясно, що в першу чергу та квота буде повернена на підготовчу інжинірську роботу, отже знову на адміністрації, а не на саму будову. Тому всі так. інвестиційні позиції треба поділити щонайменше на половину, з чого одну частину знову сконсумує адміністрація, а друга частина може бути повернена на безпосередню користь населення, себто яких 250 міл. зол.

Але з того майже нічого не одержує український нарід. Під світньо-культурним оглядом він є цілковито занедбаний. Ані одної високої школи, ані одної хліборобської, промислової чи взагалі фахової української школи. Українське всенароднє шкільництво в більшости знищене, приватне ледви толероване; державні допомоги для українського приватного шкільництва, до яких польський уряд зобовязаний на основі трактату про охорону меншостей, є митом, а 41 прц. дітей у шкільному віці на українській території взагалі виростають круглими анальфабетами. Земельна реформа, на яку даремно жде пятьміліонове мало- і безземельне українське населення, спершу перемінилася у кольонізацію й осадництво, нині фактично не істнує. Замісць земельної реформи маємо поміщицьку парцеляцію, яка втроє піднесла ціну землі і зробила її взагалі недоступною для українського селянства навіть заможнішого, а не то мало- чи безземельного. Кредит є так само недоступний для українського населення, а українські кредитові установи трактовані гірше, як по мачошиному. Одночасно заробіткова еміґрація є обмежена лише до польських рільних робітників (з минулому році всього тільки 300 робітників з українських повітів перепущено до Німеччини з 40.000 всіх сезонових робітників). За девять літ не збудовано на українській території під Польщею ані одної залізничої лінії, шляхи і дороги, які остали по Австрії, представляють повну руїну. Вони перемінилися у справжні „польські дороги". І така у безпечність.

А одночасно держава тягне з українського населення не лише величезні податки, але забрала краще майно Галичини та призвела самодіяльність населення, знищила самоврядування і

---

* В дні 30. вересня 1921 кількість населення Польщі виносила 27,192.668 душ. Пересічно кожного року приріст населення виносив 400,000 душ, отже за 7 літ 2,800.000, що дає 29,992.668 душ, поминаючи недокладність перепису з 1921 р. — Ред.

не здійснюють взятих на себе зобовязань.

В таких умовах обовязком української парляментарної репрезентації не лише розкрити дійсність на соймовій арені, не лише вказати на кольоніяльне трактування українського населення й його території, не лише протиставитися предложеному бюджетові з принціпових причин, але й положити всіх зусиль, щоби той прелімінар не став законом, щоби він не ввійшов у життя. Правда, на основі зміненої конституції неухвалений після означеного речинця бюджет автоматично входить в життя у висоті минулорічного бюджету, але є це все таки значне облекшення населення, бо попередній бюджет є менший від предложеного прелімінара на много пів міліярда. Тоді не ввійшов би в життя й 10 проц. додаток до публичних даний у висоті 62,000.000 зол., який новим тягарем лягає на наше населення, не даючи йому нічого в заміну.

Польща й СРСР.

Богомолов про можливість польсько-радянського порозуміння.

Посол СРСР у Варшаві Богомолов, що перебуває тепер у Москві, висказався про можливости польсько-радянського порозуміння перед кореспондентом ПАТ-а ось як:

Від першого дня мого приїзду до Варшави став я працювати для обопільного наближення СРСР і Польщі в ділянці політичній, господарській і культурній. Дещо з того осягнено в останніх кількох місяцях, а саме: підписання умови в справі звороту польських історичних памяток (зворот їх уже започатковано), управильнення залізничої комунікації, виміна політичних вязнів і ін. Тепер ведуться передвступні розмови в справі заключення торговельного договору. Все те свідчить про добру волю уряду СРСР іти по шляху скріплювання добрих сусідських взаємин з Польщею. Дальшим нашим змаганням буде управильнити всі справи між обома сусідами, щоб порозуміння обох найбільших держав у Східній Европі стало гарантією миру не тільки для сходу Европи, але й для цілого світу.

На запит, як приймуть у СРСР полагоду польсько-литовського конфлікту, пос. Богомолов заявив, що уряд СРСР спеціяльно заінтересований у мирній полагоді цього конфлікту. На думку більшовиків усі спірні справи між Польщею і Литвою повинні бути полагоджені шляхом безпосередніх розмов між ними — без участи посторонніх чинників. Польсько-литовські переговори, що тепер ведуться, є новим доказом незвичайно мирної політики Польщі.

В найближчому часі пос. Богомолов сподіється значного оживлення польсько-радянських взаємин, зокрема вірить в недалеке заключення торговельного договору між Польщею і СРСР. Цю свою надію базує він на розмовах з керманичами польської закордонної і торговельної політики, які вважають такий договір пожаданим для Польщі. Взагалі пос. Богомолов глибоко переконаний про можливість заключення вже в недалекому часі порозуміння між Польщею і СРСР.

Лист з Берліна.

(Жмуток вісток.)

Берлін виставочним центром.

Після Ляйпцігу, Франкфурту н. М. і Кенігсбергу рішив і Берлін уладжувати постійні показові виставки і призначив до цього окремі галі на границі Шарльотенбургу, Груневальду й Вестенду. На цьому місці вже від двох літ відбуваються величаві фахові виставки, що стягають сотні тисяч гостей із цілої Німеччини та з закордону. Із дотеперішніх дуже вдатних вистав належить згадати виставку автомобілеву, поліційну, господарську, жіночі моди, винного промислу і практично-промислову, із нових заслугує на увагу дуже добре підготована виставка харчових продуктів, що закроєна на велику скалю і триватиме 100 днів, починаючи від 5. травня. Виставка обійматиме понад 16.000 кв. метрів і матиме не тільки практичний, але й науковий характер. Над її науковою підготовкою працює більше як 600 визначних учених, що від 10-тьох місяців збірають весь матеріял, що тільки має який небудь звязок із харчовою справою. На виставці буде виставлена окрема науково-популярна фільма і будуть подані дані про стан харчової справи поза Німеччиною.

Концерти Любки Колессівної в Берліні.

З кінцем минулого місяця відбувся в Берліні у великій фільгармонічній салі шестий з черги стипендійний концерт ім. Бехштайна при співучасти фільгармонічної орхестри під проводом відомого диригента Леона Блеха та нашої славної піяністки Любки Колессівної, що між іншим відіграла Моцартовий „Концерт Ц-дур" (Кехель 467). Як звичайно при виступах Колессівної, велика саля Фільгармонії була вся випродана й публика розентузіязмована. Таксамо і критика з захопленням занотувала цьогорічний осінній виступ нашої артистки, якій піднесено після першої точки величавий букет. Українська кольонія була на концерті дуже сильно заступлена. — Дня 28. квітня ц. р. Любка Колессівна дає в салі Бетовена самостійний фортепяновий концерт, на якому відіграє між іншим „Симфонічні етюди" Шумана, „Імпромпту", мазурки й вальс оп. 42 ас-дур Шопена й Мефісто-вальс Ліста.

„Кобзар" Шевченка по німецьки.

Перед кількома днями відвідала „Український Науковий Інститут" відома перекладчиня Шевченкових віршів на німецьку мову, **Юлія Віргінія**, яка поділилася приємною для нас вісткою, що працює над докінченням перекладу всього Шевченкового „Кобзаря" на німецьку мову. П-і Віргінія сподіється вже в найближчому часі покінчити свою працю, так, що може незадовго матимемо окремо повне видання віршів Шевченка по німецьки. — При тій нагоді слід згадати, що вже від 1924. року лежить готовий переклад усього „Кобзаря", зладжений відомою перекладчицею, п-сю А. Ш. **Вуцькою**, що зокрема перекладала на нім. мову богато новель Б. Лепкого. Також відомо нам, що богато перекладів з Шевченка виготовив д-р **Остап Грицай**. Булоб дуже бажано, щоб бодай один з тих перекладів появився якнайскорше друком.

З. К.

Останні вісті.

(Власні телефонограми з дня 24. квітня.)

БЮДЖЕТОВА КОМІСІЯ.

Бюджет мін-ства хліборобства. — Бюджет мін-ства промислу і торговлі.

(Ік.) Сьогодні закінчено 2. читання бюджету м-ства хліборобства. Принято внески референта, щоби на загал збільшити прибуток на 3,103.667 зол. Принято теж внесок пос. Домбського на збільшення допомоги рільництву на 3,200.000 зол., далі на збільшення позиції на допомогу спеціяльним галузям хліборобської продукції на 1,600.000. Таксамо ухвалено підвищити позицію на рільні меліорації на 1 міл., а на метеорольогічний інститут на 250 тис. зол. У відділі підприємств знижено суму доходів із державних лісів на один золотий. Є це демонстрація комісії проти неправильної господарки у держ. лісах. Після перерви комісія приступила до розгляду бюджету мін-ства промислу і торговлі. Референт пос. Зарanський (з Д-ки) зазначив, що колишня польська світова коньюнктура з 1926 р. погіршилася у 1927 р., а тепер треба рахуватися з новими труднощами, які виходять з конкуренції з боку Англії і Німеччини в обсягу вугілля і цинку. Ці держави шукають нових ринків збуту, наслідком цього приходить спадок цін тих виробів, які унеможливлюють Польщі конкуренцію. Таксамо польський нафтовий промисл не витримує із закордоном конкуренції. Щодо заліза то труднощі творять територіяльні умови і відсутність Польщі у міжнар. сталевім картелі. Таксамо цукор в експорті підупав так, що польське цукроварництво стратило 100.000 тон для експорту. Несподівано треба імпортувати значні скількости збіжа, якого ціна зросла в перших місяцях ц. р. на 20 проц. Лише один скарб є приготований на гіршу коньюнктуру, тому що має поважні резерви. Зате польський промисл не має ніяких резерв, у чому головно винувата податкова система. Взагалі реферат пос. Заранського пронятий великим песимізмом. Сумно звучать надії промовця, що дійде до порозуміння між польським і німецьким промислом. Міністр промислу і торговлі Квятковський давав після того пояснення щодо позики 500.000 зол. на амортизацію інвестиційної позички для міста Гдині. Після того перервано засідання до вечера. В хвилі коли це телефонуємо (9 год. веч.) засідання триває далі.

ЗАСІДАННЯ СОЙМУ.

Принятте двох наглих українських внесків

(Ік.) На початку сьогоднішнього засі-

Д-р ЯРОСЛАВ ПАСТЕРНАК.

Середновічні розкопки на Пражськім Граді та майбутні в Крилосі.

Перші початки бувшого княжеського та королівського замку в Празі, теперішнього осідку президента Т. Г. Масарика, були до недавна лиш історичними здогадами на підставі найстарших рукописних легенд з початків христіянської доби в Чехах. Коли до того в р. 1541 велика пожежа знищила цілий замковий архів, нестало взагалі памяток про найстаршу історію замку, а вичитання її бодай частинно з заховвних будівель було за австрійських часів неможливе, бо замок був занятий військом. Доперва в жовтні 1918 р. увільнився дослідникам приступ до замку, а по докладнім оглянені його показалося, що його найстарші части походять доперва з половини XII. ст. та були тоді партером триділього острогу: вежа, дві простори мешкальні кімнати та замкова капличка.

Хоч замок є по легенді далеко старший, не найдено в сьогоднішніх мурах жадних старших останків його, а щоби з історичного обовязку провірити вірогідність легенд, прийшлося шукати останків першого княжого терему під землею. Безпосереднім товчком до того було те, що при ріжних земляних роботах натикалося зараз в перших роках по перевороті на останки ріжних романських мурів на третім замковім подвірю, що прилягає від заходу до найстаршої части замку. На меморіял найвидатнішого будівничого до канцелярії президента республики була оснавана окрема архе-ольоґічна комісія, яка намітила загальний плян перших розкопок. Автор цих стрічок став її виконним органом та вів розкопки від їх початку з весною 1925 р. безперервно аж по нинішний час. Видаток на них був преліміновааний річно в державнім буджеті, а мірилом їх розміру є число робітників, яке досягало нераз сотки. Тепер вони вже на укінченні і дали несподівано богатий матеріял, бо майже без прогалин виявився тепер цілий будівельний та історичний розвій городища від перших його початків аж по останній будівельний період.

Першим важним наслідком чотирорічних розкопок є безсумнівне ствердження факту, що колись досить стрімкий горб, на якім тепер замок, був замешканий вперше при кінці IX. ст., а перший княжий терем поставив там св. Вацлав, що погиб віддан в руки свого брата 929 р. Тим самим спростовано дотеперішний гіпотетичний здогад чеських істориків, будьтоби Вишеград був старшою пражською оселею як градчанський замок. На великому просторі ствержено рівночасно три ріжні фази його середновічного укріплення. Найстаршим був глиняний вал з останками деревляної палісади на хребті та з трома родами внутрішньої деревляної конструкції для його скріплення; найвитлучніша з них нагадує в головній своїй ідеї конструкцію валів з часів Володимира Великого, найдену київським археольогом Хвойкою коло Білгородки на Київщині. По літописним запискам князь Бжетіслав обвів в половині XI. ст. городище камінним муром і дійсно найшовся в залі за старшим валом другий могутній глиняний вал, скріплений зовні досить сильним муром з опоки та датований численними черепками і кількома монетами до половини XI. ст. Рівночасно робив свою службу з переду і старший глиняний вал. Дальше каже літопись, що з кінцем XII. ст. було городище укріплене справжнім камінним муром, робленим на римський спосіб, і той романський мур найдено також.

В середині городища найдено стару романську дорогу, мощену в сухих місцях дрібною опокою а викладану деревляним помостом в місцях вохких, зі слідами по виїадженими слідами від колес. На північ від неї найдено полуднево-західну часть романської базиліки з другої половини XI. ст., попередниці нинішної катедри св. Віта. Вздовж її полудневої стіни був тоді цвинтар з трома верствами небіщиків на собі, з яких найстарша є датована найденими у небіщиків срібними денарами князя Спитигнєва II., фундатора базиліки. Між глиняним валом а базилікою найшлися цілі фундаменти романського костела з початку XII. ст. з трома ріжними добре датованими підлогами та останки кількох інших романських світських будівель.

Ціле городище було постепенно вівельоване, ями засипувано ріжними згарищами та сміттям а всі ті верстви насипу, високі місцями аж 6 метрів є точно датовані монетами, дрібними предметами домашнього промислу та богатством черепків, з яких зліплено в окремій лябораторії на замку вже цілі серії кераміки X—XVII. ст. Рівночасно ставлено на старих романських нові ґотицькі укріплення, а в середині городища побудовано крім властивого замку в XV. ст. цілий ряд мешкальних домів. Їх всіх найдено вже під землею.

Несподівано богатий вислід цих розкопок на місці найстаршого осідку володарів сусідної чеської держави викликує самочинно у неодного з нас певні рефлексії, а саме питання, чи не найшлось би щось подібного і у нас та де б його шукати. Відповідь на це неважка, бо є збудована вже на певних фактах. Найшлися вже і ще найдуться річи може ще но інтересніші від пражських, а шукати їх треба тільки в найближчій околиці Галича та княжого Крилоса. Богато останків будівель княжої доби відкрив там вже д-р Пеленський приватними розкопками в рр. 1907—1912, та сам він каже в своїй цінній монографії про княжий Галич, що треба ще перевести дальші і систематичні розкопки для докладного обсліду найдених ним руїн. Тому з приємністю можу поділитись з читачами вісткою, що Національний Музей задумав саме тепер розглянути докладно терен в Крилосі та почати весною пробні розкопки на місці дотеперішніх найцінніших нахідок як вступ до систематичного обсліду цілого історичного терену. Прийшла пора воскресити з мертвих початки й нашого історичного життя-володіння на рідній землі, добути їх з нутра землі, з пієтизмом на денне світло та провірити на їх основі найстарші вістки галицької літописи. Суспільність, можна надіятись, поможе побороти всякі труднощі цих перших в нас більших систематичних розкопок, ведених при допомозі випробованих метод науки, та дасть чим доказ, що шануючи та плекаючи відповідно матеріяльні останки нашої давної історичної державности, тої найстаршої метрики власної високої культури вже в княжу добу, на те, що ми є рівноправними представниками у великій родині культурних народів Европи та гідні кращої долі.

дання сойму відіслано до реґуляміновоі комісії судові внески про видачу комун. послів Вл. Бачинського і Сохацького. Опісля секретарі відчитали 276 декретів, які уряд предложив соймові на основі 44 ст. конституції. Їх відіслано до відповідних комісій. Комісії уконститууються завтра в полудне. Опісля розглядано внески, які полягали на 21 ст. конституції, а саме на праві сойму жадати припинення карно-судового поступовання проти послів із часу отримання мандатів. Сойм приняв наглий внесок про негайність внеску на припинення карно-судового поступовання проти ряду послів. Опісля приняв постанову, яка каже припинити всякі судові кроки проти отсих послів: Серветника (укр.), Каруза (біл.), Юхневича (біл.), Еремича (біл.), Барліцького (ППС), Смоли (Визв.), Щепанського (Визв.), Морiца (нім), Панкраца (нім.). Зате сойм відкинув 175 голосами проти 161 внесок на припинення карно-суд. поступовання проти послів: Грецького (Сельроб-лів.) і Стагановського. Опісля відіслано до відповідних комісій справу виборів членів і заступників членів Гол. Зем. Комісії, делеґата до Гол. Реквізиційної Комісії, членів Держ. Трибуналу і членів комісії контролі довгів. Опісля відчитано внесок Українського Клюбу про урядову поміч на засіви для населення Підкарпаття, яке в мин. році навістила повінь. Пос. Ост. Луцький мотивував негайність внеску. Внесок домагається кред. допомоги для закупна збіжа на засіви зораних озимин і забезпеки штучних навозів, а далі здержання екзекуції давних засівних кредитів. Вкінці внесок вимагає гарантії справедливого розподілу цеї допомоги. Негайність внеску вмісенито мотивованого сойм приняв одноголосно, після чого відіслано внесок до зем. комісії. Відіслано до комісій ще цілий ряд внесків, після чого маршалок назначив найближче засідання на вівторок 15. травня 4 год. попол.

ВНЕСКИ Й ІНТЕРПЕЛЯЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО КЛЮБУ.

(ік.) Сьогодня зголошено у маршалка такі інтерпеляції Українського Клюбу. Пос. Луцький 1) в справі виб. зловживань в окр. 52. (цю інтерпеляцію принято щойно після її виправлення), 2) в справі конфіскати „Діла" ч. 71 за статтю „Справа арештованих послів". Пос. Дм. Левицький 1) у справі злобного непримороювання приписів стемплевого закону з боку скарбово-податк. уряду в Раві Руській, 2) конфіскати ч. 12 і 13. газети „Українська Громада" за статтю „До наших Читачів". Пос. о. Куницький 1) в справі нескорого полагоджування тернопільським воєвідством протестів проти виборів гром. ради в Климковичах (Збараж), 2) в справі ґром. комісаря Ст. Ґлушка. Пос. Целевич у справі сторонничого і нескорого полагоджування тернопільським воєвідством і старостом з Бережан протестів проти виборів у цілому ряді громад пов. Бережани. Пос. Вислоцький 1) в справі забрання зораних піль гром. Соколівка (Золочів) вузькоторовоі залізниці, 2) в справі нестаючих із часів світової війни початкових шкіл у пов. Броди та невідповідного поведення в школі учителя Меч. Творидли в селі Калдубиська пов. Броди, пос. Кузика в справі безправного виключення із 7-клас. школи в Княгиничах ученика Мик. Маркова. Пос. Великанович у справі неслушного накладання ґрунт. і маєткового податків з причини браку ґрунт. катастру в пов. Турка, пос. Кузик 1) у справі нелеґального переведення виборів у гром. Космачі, 2) в справі безправного використання ставу в Задвірю пов. Рогатин. Крім того зголошено спільно такі внески: в справі негайноі допомоги на поправу озимин і засівів на дрібн. сел. господарствах (принято як вище), 2) в справі законного устійнення правної самостійности христ. громади в Бориславі, 3) в справі припинення карно-суд. поступовання проти кількох послів (принято як вище).

РАДА МІНІСТРІВ

(ік.) Завтра в год. 5 попол. відбудеться засідання ради міністрів. Про порядок нарад покищо нічого ще невідомо.

ЗМІНА ВОЄВОДІВ.

(ік.) Веч. „Курєр Варш." подає, що в колах зближених до уряду настирливо втримується чутка, що познанський воєвода Бнінський буде в найближчих днях таки звільнений зі свого становища та що одночасно буде перенесений до Познаня львівський воєвода Борковський. Львівським воєводою має стати згідно з поголосками Войц. Голуховський. Разом із воєводою Борковським має бути перенесений до Познаня теперішній начальник виділу забезпеки у львівськім воєвідстві Рутковський.

ЗАТЯЖНА КРІЗА В ЖИД. КЛЮБІ.

(ік.) Сьогодні радили жид. посли і сенатори. На цьому засіданні таки ще не вирішили складу президії і далі урядує тимч. голова найстарший віком пос. Виголзкий. Члени Жид. Клюбу думають дійти до порозуміння окр. дорогою, а саме рішили делеґувати до комісій ріжних послів і зобовязати їх, що мусять у комісіях підпорядковуватися ухвалам цілого Жид. Клюбу, тому цікаве, як дві ґрупи, які творять Жид. Клюб обіслали соймові комісії. І так до бюджетової, правничої та реґуляміновоі комісії делеґували пос. Ґрінбавма і Гартґляса, до закордонноі Тона, до земельноі Розмаріна, до військовоі... рабіна Брота.

ВИБОРИ У ФРАНЦІЇ.

(ік.) В найближчу неділю (29. квітня) відбудеться друге голосування в 424 виб. округах на 612 всіх, у яких при першому голосуванні не отримав безоглядноі більшости голосів ані один мандат. До виборів стануло около 4.000 кандидатів, що боролися за 612 мандатів, тож пересічно 7 кандидатів боролося за один мандат. Вислиди зі 174 округів в порівнанні з дотеперішнім станом посідання такий: 1) радикали (лідери Даладіє, Казальє, Мальві, Еріо) мали досі 128 мандатів, здобули тепер 16, тож ледви 1/8, 2) соціялісти (Блюм) мали 94 манд., дістали 14, 3) комуністи мали 27 м., дістали 14, 4) соц. республиканці (Бріян, Пенлеве) мали 39 манд., дістали 4, 5) радикали лівиці (Люшер) мали 35 м., здобули 15, 6) республиканці лівиці (Поанкаре) мали 62 м., здобули 41, і 7) республиканці дем. унії (Марен) мали 96 м., здобули 72.

НІМЕЧЧИНА І ФРАНЦУСЬКІ ВИБОРИ.

(ік.) Французькі вибори будуть безумовно мати вплив на німецькі вибори, які відбудуться за неповна місяць. Тому дуже цікавою є оцінка дотеперішнього вислиду франц. виборів урядовими німецькими колами. Повідомляють, що останнє число півурядового „Дайтше Альґ. Цтґ." перестерігає опінію судити про франц. вибори побіжно. Себ-то, як побідить франц. правиця, газета підчеркує, що нім. порозуміння з Поанкаре є таксамо можливе, як порозуміння з Бріяном, хоч Поанкаре безумовно буде більше тісно триматися версальського договору.

ПРАВО КРИТИКИ СРСР.

(ік.) Останнє число „Правди" приносить широкий реферат Сталіна в справі критики політики уряду з боку громадян СРСР. Сталін стоїть на становищі, що можуть критикувати політику лише комуністи, які беруть активну участь у роботі уряду, себ-то не мають цього права навіть ті комуністи, які ставляться отверто опозиційно до уряду. Ці виводи Сталіна тому цікаві й характеристичні, що в останніх часах появилася поголоска, начеб уряд СРСР, а давніше Чичерін обіцяв завести свободу преси, як головну концесію за одержання фінансової допомоги із закордону.

По широкому світі.

Після землетрусу в Болгарії землетрус у Греції; у Коринті та околиці 16.000 людей без даху; 20 убитих.

Ген. Нобіле у лєті до півн. бігуна задержався в Берліні інкоґніто; його приймали лише в тіснім гурту.

Китайський уряд у Пекіні протестує проти висилки японських військ до Шантунгу.

Литовський уряд проголосить 15. мая загальну амнестію, що торкатиметься і політичних вязнів.

У Швайцарії помер голова організації „Червоного Хреста" Ґустав Адор.

Рада Міжнародного Уряду Праці в Женеві розіслала до всіх урядів обіжники із запитом, чи годяться підписати вашинґтонську умову про 8-годинний день праці.

У Празі мають намір вибудувати 200 сталевих домів. Один дім, пробний, уже стоїть.

Австрійська державна поліція арештувала бувш. австрійських офіцирів підозрілих у шпіонажі на користь Мадярщини та Італії.

Ленінград мав 1. квітня 1,689.400 мешканців; у цьому на 60.400 жінок більше. За рік населення міста зросло на 60.000 осіб.

У Парижі збирається від 16.—22. травня міжнародній конґрес, що радитиме над боротьбою з одним великим ворогом економічного розвитку людства... щуром.

НОВИНКИ

— **Львівська хроніка.** На личаківській залізниці помічник машиніста Липківський упав під колеса льокомотиви, хотячи скочити на поїзд у бігу і згинув. — Хто шукає хати не повинен вірити вуличним посередникам, бо з ним трапиться те, що із служачим „Краківського готелю" Йосифом Цахом: дав 150 зол. якомусь дотепному панкові, що показав йому помешкання занято кимсь іншим, а сам щез. — Півтора року, 7 місяців і 5 місяців відсидять спеціялісти від мешканевих крадіжей: Марія Сокальська, Францішек Стасюк і Тереса Стасюк. — Арештували трьох спільників прилюдної грабіжі на вул. Сніжній з минулого місяця, коли купцеві Найвельтові вирвали вечером течку з 10.000 дол. і 65 дол. Є це огородничі помічники Яргулінський, Каня, Дуда і якась служниця, що переховувала добичу в сінику. — Опівночі вломники дісталися до крамниці з парасолями Кеслера на вул. Академічній і забрали гроші та дорогоцінности на 9000 дол.

— **Чи підвищка трамваїв?** Дирекція львівських трамваїв ставить нині у маґістраті внесок про підвишку ціни білетів на 5 сот. більше і пропорціональну підвишку абонентів. Львівські трамваї їздять такою черепашою ходою та їхня чистота є така сумнівна, що великий процент населення може одного дня з пересердя зріктись цієї виголи і почибаючи від весни ходити по власних ніг.

— **Самовбивство чи злочин?** Смерть молодої жінки на львівській Вулецькій горі, Анни Телик, дала приріл поліції до слідства, чи не був це свідомий злочин, а не самовбивство. Убита лежала в такій позиції, немов би хтось тягнув її по землі.

— **Козаки в Палермо.** З Палермо одержуємо такого листа: „На одній із прогульок по Сицилії звідкував я, віддалену на 5 км. Н—В від Палермо скалисту гору „Монте Пелеґріно". На її верху (яких 500 м. н. м.) знаходиться „чудотворна" печера св. Розалії, колишньої сестрінниці короля Вільгельма II, що жила і померла там в 1170 р. Коли в 1624 р. в страшний спосіб ширилась у Палермо пошесть чуми, віруючі перенесли мощі святої з печери до міста, після чого пошесть мала витаснути. Вдячні міщани від того часу уважають святу путельницю опікункою міста, вибудували при печері церковцю і покрашають її ріжними дорогцінними вотами. Цікаве те, що внутрі печери, якої сталяктитами і мраморною статуєю святої захоплювався Гете — находиться стара, невеликих розмірів, мраморна таблиця з написом: „Cum Ruteni apud turcos iamdiu captivi auctore ac duce Marco Sakmosky ab Aleksandrina classe aversa triremi fugam animi solertia adornatam simulque libertatem capessivissent, Panormum (Palermo прим. авт.) apulsi VII. idus decembri MDCXXII turcico vexillo victoriae et pietatis in virginem suae monumento erupe suspenso, post operam hic ultro susceptam, manubiarum partem ad exornandam sacram aedem servatricis Siciliae contulerunt" Біля цієї таблички находиться великих розмірів, вже новіша з перекладом латинського напису на італійську мову. Старенький монсіньоре, парох церковці, котрому за 30 літ побуту на Монте Пелеґріно вперше вдалось стрінутися з українцем — з гордістю показував мені в скарбниці церковці зложений в 1622 р. козаками святій в жертві, прекрасно вироблений з масивного срібла корабель (triremis), досить великих розмірів (важить яких 25 кільо). Написів на ньому — крім стертого вже „1622" року, а також ніяких дальших слідів подвигу незнаного мені отамана „Сакмоського" не вдалось мені найти, ні в архіві церковці ні міського музею. — Юліян Маринович.

— **Дрібні сензації.** Шурин кайзера Вільгельма невгамований Зубков попав до арешту в Люксембурґу, бо не мав при собі потрібного пашпорту. — У Львові мають намір вибудувати окрему велику надавчу станцію радіо.

— **Бібліотеки України на Кельнській виставці.** Всенародня бібліотека України в Київі вислала на Кельнську виставку преси зразки старого українського друку. Між ін. львівський „Апостол" 1574 р., острожський „Апокрисис" Христофа Філарета 1598 р., київський „Сінопсис" 1680 р., чернигівське „Руно орошенное" 1702 р. Крім того надіслано видання XIX—XX ст., що характеризують ріжні етапи розвитку української культури та друкарства. Надіслано перші видання українських класиків, зразки української преси, женевські видання українською мовою й зразки продукції ріжних українських видавництв. Бібліотека також експонує на виставці свої видання, фотографічні знимки своїх приміщень, діяграми зросту бібліотечних фондів тощо. Харківська державна бібліотека ім. Короленка вже відправила до Кельна збірку фотографій та діяграм, що відбивають ріжні моменти роботи бібліотеки та її окремих відділів.

— **Роковини одної піонірки.** В Англії — країні жіночого емансипаційного руху, святкуватимуть цього місяця сотні роковини уродин одної із піонірок цього руху Джозефіни Батлер. Ця енерґійна особа вийшовши в 24-ім р. життя заміж, почала організувати центри пропаґанди проти торгівлі живим товаром і оснувала в Ліверпулі перший захист для впавших жінок. Англійський парлямент приймив в 1864 і 1869 р. суворі закони про боротьбу із половими недугами, страшенно поширеними в армії. Ці закони прийняті раніше у Франції за Наполеона, для боротьби з проституцією, ставили сотні тисяч жінок у принижуюче становище. Джозефіна Батлер мала перша сміливість виступити проти авторитету державних законів, доказуючи словом і письмом, що заведення вживані ними причиняються до поглиблення лиха, а не його викорінення. Вона не обмежилась на пропаґанді в Англії, а їздила з відчитами по Америці, Франції, Швайцарії та Італії. Її добродійна та гуманна діяльність облекшила долю тисячів жінок, що падали жертвою брудної торгівлі жіночим тілом.

— **Модерний процес.** У Будапешті ведеться модерний розвідний процес. Жінка багатого купця довідалась про зраду свого мужа випадково із фільма. Фільм був сфільмований... на вулиці ... руху, ... в ... зі ... Муж ... з ... .

що їздив до Льондону в ріжних інтересах рівночасно випирався тотожности і твердив, що це мабуть його двійник. Але жінка не повірила і при допомові льондонських детективів ствердила, що її муж заїзджав до готелів із якоюсь дамою, записуючи її як свою жінку. Цікаве те, що згадана подружа пара вже раз розійшлась, розвелась і по якімсь часі випадково знову зійшлась та наново взяла шлюб. Це дуже модерне подружа має ще модернійший доказовий матеріял для процесу — фільму!

— **Приятель людських потвор.** Американський природник проф. Уілім Біб вибирається небавом у подорож, гідну героїв Жіль Верна. У морськім заливі на Фльориді він війде на дно моря між акул-людоїдів, щоби доказати, що всі дотеперішні дані про них буцім-то пажерливих мешканців морських глибин є звичайною казкою. Акули є, як він це ствердив довголітніми досвідами, зовсім лагідними рибами, які ніколи перші не зачіпають людей, а тільки нападають на них у власній обороні, коли люди перші їх зачіпають. Нема кращої приємности для людини як прохожуватися на дні моря між акулами і тисячами інших дивоглядних звірят, що його населюють; гра кольорів і тихих хвиль є там чудесна. Нюйорський клюб „Циркум Навігатор" приготовив у честь проф. Біба величанську „бібу", підчас якої він мав виклад про свою намірену подорож, яка має переконати невіруючих. Його приятелі та прихильники на кожний випадок, щоби він добре попоїв та випив, заки попробує напитись морської води і заки акули попробують його зїсти.

Новий політичний процес.

Завтра зачинається розправа проти Мих. Бажанського і тов.

Завтра 25. квітня п. р. зачинається у Львові розправа проти 15 молодих українців, переважно гімн. учнів зі Снятина, яким акт обвинувачення закидає приналежність до таємної української революційної організації. Конкретно обвинуваченим закидається ділання на шкоду держави, а зокрема ушкодження складових частей державного телефону на шляху між Будиловом і Устям. Злочини ні обняті § 58 ц. 59 б і 89 к. з.

На лаві обвинувачених засядуть: 1) Мих. Бажанський, літ 17; 2) Яр. Баняльський, літ 17; 3) Евг. Пік, літ 20; 4) Кир. Стефаник, літ 19; 5) Юр. Стефаник, літ 18; 6) Кость Мацілинський, літ 16; 7) Мик. Стефаник, літ 20; 8) Тим. Дідух, літ 20; 9) Евг. Одинський, літ 16; 10) Мих. Стефаник, літ 20; 11) Ром Гецик, літ 18; 12) Ів. Горюк, літ 18; 13) Саль. Бачинський, літ 20; 14) Вол. Берлад, літ 19; 15) Мар. Степанюк, літ 17.

До розправи покликано 14 прокураторських свідків. Предсідником трибуналу в цій розправі буде радн. Ангельський, обвинувачення буде заступати прокуратор з Коломиї Окі. Боронитимуть адвокати: д-р Старосольський, д-р Шухевич і д-р Лев Ганкевич.

З розправи будемо приносити точні звідомлення.

Театри.

Міський великий театр:
25-го г. 7·30 веч. „Оповідання Гофмана" виступ Дигаса.
26-го г. 7·30 веч. „Гамлет".

Міський „Театр Новин":
25-го г. 8. веч. „Леді Шік".
26-го г. 8. веч. „Леді Шік".

КІНА.
„Аполльо": „Гураган" Ю. Бранна.
„Лев": „Дама у спальнім вагоні".
„Палас": „Тайна абісинської пущі", „Рін-тін-тін і його пан".
„Фатаморгана": „Любощі".

ОПОВІСТКИ.

Заходом т-ва „Союза Українок" відбудеться в пятницю дня 27. ц. м. відчит п. д-р Софії Парфанович: Про раціональну відживу. Початок в год. 6·30 веч. По відчиті чай. 2350 1—2

Т-во Вакаційних Осель уладжує дня 13. мая ц. р. збірку на вулицях Львова за дозволом Поліції. Управа Т-ва просить Вп. Пані, та охочу Молодь на нараду в справі цеї збірки в суботу 28. квітня ц. р. в год. 6. в домівці Т-ва Марійського вул. Блахарська 11, II. пов. 1-1

В четвер 26-го квітня в год. 6-ій вечером в салі т-ва „Бесіда" при вул. Руського 22 (Народний Дім) I. пов. відбудеться нарада батьків, яких діти учащають до школи Шашкевича, в справі будови школи. Прикявність всіх батьків обовязкова. — Комітет. 1—2

З філії „Просвіти" в Дрогобичі. Дня 30. квітня 1928 р. в год. 12·30 пополудні відбудуться у Дрогобичі в Народнім Домі Звичайні Загальні Збори філії „Просвіти" з отсим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу, 2) Звіт з діяльности виділу і уділення абсолюторії, 3) Вибір нового виділу, 4) Внесення. — Виділ.

Яворів. Кружок Р. Ш. улаштовує від 1. V. підготовчий курс до гімназії. Вписи щоденно в дирекції гімназії. Наука на курсі безплатна, шк. оплата в I. кл. 5 зол. Удержання в бурсі 35 зол. міс. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.